

Боља будућност, демократија, добра владавина и људска права, нека су од често помињаних оправдања америчке агресије на Садамов Ирак и талибански Авганистан. Али, који је њихов стварни резултат? Шта су донели ови, наводно добри, ратови?

Магла рата одавно је постала главни стереотип за описивање хаоса и збрке који прате кржаве сукобе. У времену све вештијих спин доктора у служби моћних политичара и све сиромашнијих и слабијих медија, појавила се и „магла мира”, која скрива трагичне последице лажираних победа на Блиском и Средњем истоку.

У опасним окружењима, новинари много лакше постану сервилни „дактилографи моћних”, пуки преносиоци ставова локалних и западних господара новоуспостављеног стања ни рата ни мира. Медијска слика која тако настане не одражава ружноћу реалности и трулеж компромиса, лакоћу с којом се одустаје од великих идеала и помпезних обећања којима су ратови отпочињани.

Одавно је постало јасно да ствари у „ослобођеном” Авганистану стоје веома лоше. Али, мало се који дописник усуђује да сам оде на терен, ван Кабула, и тек је серија књига објављених претходних месеци открила да размере неуспеха превазилазе чак и тврдње највећих песимиста и циника. Аутори отрежњујућих сведочанстава јесу неколицина посвећених и храбрих новинара и пензионисаних америчких генерала.

У најмоћнијем и најдетаљнијем увиду, књизи „Међу живима нема добрих мушкараца”,

Ананд Гопал описује хаотичну земљу фантомских институција и фалсификованих статистика, мрежу лажи која заклања реалност и право лице монструма представљених као авганистански добри момци.

На пример, као један од великих успеха, амерички званичници редовно наводе да је под талибанима у школе ишло 1.200.000 ђака, од којих су само 50.000 биле девојчице, док данас, наводно, има више од осам милиона ученика, од којих су више од три милиона девојчице.

Гопал открива да у Гору, једној од централних провинција, од 740 школа, њих 80 одсто „уопште не ради”. Од 4.000 лажних учитеља, 3.000 нема ни средњу школу, а многи су неписмени. Коначно је и саветник новог председника признао да мање од једне десетине авганистанских наставника стварно држи некакву наставу.

Радили или не, сви они редовно примају плате и део дају локалном моћнику који је приграбио право да се богати на одржавању илузије да постоје централизована власт, образовни и здравствени систем.

Гопал, дугогодишњи дописник „Волстрит журнала”, Авганистан назива „Потемкиновом државом”, у којој је скоро све што је рађено током последњих тринаест година прављено да буде део представе. Та илузија до сада је коштала непојмљивих хиљаду милијарди долара – 30.000 по глави сваког становника најсиромашније азијске земље.

Вероватно највећу фарсу представља авганистанска економија, у којој је главна привредна грана пружање безбедносних услуга. Донедавно, најлукративнији посао било је снабдевање око 400 база НАТО-а расутих по долинама и брдима неприступачне земље, сложена операција коју је америчка војска препустила страним и домаћим извођачима и подизвођачима.

Само један од бројних уговора вредео је више од две милијарде долара. Наравно, већина новца није одлазила уморним камионџијама, већ на пратњу и заштиту конвоја, локалним политичарима и бандитима који су тако легализовали пљачку и изнуду.

Незадовољне корумпираношћу и неспособношћу централне власти – коју су саме створиле и инсталирале – САД су почеле да сарађују с „новом класом команданата локалних паравојски, који су много софистициранији него њихови претходници”.

Они су разумели „како се данас послује у Вашингтону”, регистровали су своје окрутне милиције као „приватне безбедносне компаније” и постали подизвођачи скупе окупације. Њихова лојалност купована је тако што су ове компаније изнајмљиване за различите, неретко фиктивне услуге, преко „уговора потписаних са западним фирмама или самом америчком војском”.

На сличан начин је функционисала владавина Авганистаном после совјетског повлачења 1989. године. Москва је локалним моћницима слала џакове пара како би одржавала илузију да братски комунистички режим у Кабулу стварно контролише непокорну земљу.

Главна разлика између Совјета и Американаца јесте у томе што је Обамина администрација овај систем почела да примењује много пре него што је повукла трупе – америчка јавност не прихвата да „наши момци” гину по азијским забитима.

У књизи „Зашто смо изгубили”, пензионисани амерички генерал Данијел Болџер, који је командовао програмом обуке авганистанских јединица, пише да вашингтонски стратеги упорно игноришу чињеницу да је сваки проблем локалан и да може имати само локално решење. Америчку политику у Авганистану он пореди с тешко болесним пацијентом који има високу температуру и коме дајете све веће количине аспирина – чим престанете, температура ће се вратити.

Оно чега се сви плаше јесте да ће, као и 1992. године, кад су престале да стижу совјетске паре, ускоро кренути битка милиција – које већ остају без годинама гарантованих прихода, америчког „аспирина” – за нове изворе зараде. Отмице, силовања и рекетирање половином деведесетих брзо су прерасле у спиралу насиља и свеопшти грађански рат.

О величини опасности сведочи чињеница да је Барак Обама недавно у тајности, поверљивом наредбом, продужио америчку „борбену мисију” у Авганистану, која је требало да буде окончана 31. децембра. То само може да одложи агонију државе чији су

укупни годишњи приходи мањи од милијарду долара, а снаге безбедности коштају око пет милијарди.

Док Авганистан плаћа лажне учитеље и непостојеће болнице, у Ираку је прошлог месеца откривено 50.000 „војника духова”, чије је плате присвајала група од 24 висока званичника. Другим речима, шестина ирачке армије уопште не постоји, а покрадене годишње зараде износе скоро 400 милиона долара. Не чуди да је фундаменталистичка Исламска држава прошлог лета с лакоћом освојила скоро трећину ирачке територије.

„Ми живимо у џунгли”, изјавио је у јулу Ријад ал Адад, угледни сунит и председник скупштине багдадског округа. Заједно с телохранитељима, био је отет од стране шиитске милиције, једне од група криминалаца које су од ирачког премијера добиле овлашћење да трагају за „хелијама спавача” које наводно припремају терен за напад Исламске државе на уплашени Багдад.

„Мислим да Ираку треба један вођа као што је Садам Хусеин, нешто као званични убица”, рекао је новинару „Њујорк тајмса” Абу Абдула, млади Ал Ададов комшија, један од многих који жале за бољом прошлошћу, кад је само „један човек имао монопол над насиљем”. У „демократизованом” Авганистану, окрутни талибани многим делују као мање зло, бар су поштени и честити.

После тринаест година америчког спасавања и ослобађања, прича о слободи и људским правима у Ираку, Авганистану, Либији, Јемену и Сирији свела се на само једно право и једно једноставно питање – ко има право да некажњено убија, један лош мушкарац или многи? Све друго је магла коју производе арогантни западни моћници који су поверовали да су способни да уређују туђе животе.

(Политика)